

GONDOLATOK ERDŐPARKUNK BERENDEZÉSEIRŐL

BEZZEGH PÉTER

Az erdő és a fa esztétikája úgy lesz teljes, ha a nemzet sok száz éves hagyományaival, a tiszta népművészettel egészül ki.

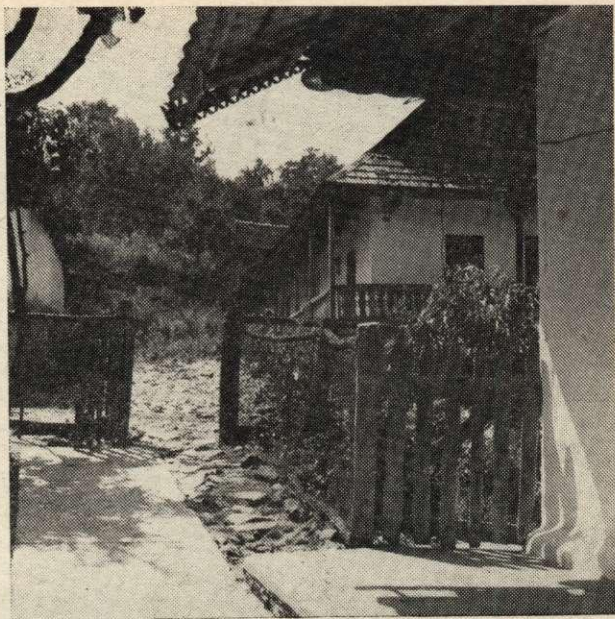
A fák formája, színe nagyon változatos, a kortól, fafajtól és a fa helyzetétől függően. Az erdőben a hengeres forma és a zöld szín a domináns. A fenyők szabályos, egyenes törzse és koronaelrendezése szembeötlő harmóniát mutat. A lombos fák koronaszerkezete, ágelrendezése, végtelen változatokban mutatja a szépségét. A szín is a lombos fáknál a legváltozatosabb, nemcsak az évszakok változásával. — Szeretem az erdőt hatalmas katedrálishoz hasonlítani. Az erdő és a fa szépsége is kötelez arra, hogy építményeink, erdőparkunk berendezései is szépek, ízlésesek legyenek. Az erdőnk tükör legyen a berendezések kialakításához.

Sok elpusztult érték ellenére van nagyon sok példát adó, szép népi építészeti értékünk. Ezek mentése, megőrzése szerencsére növekvő hozzáértéssel és az ország egész területére kiterjedően, egyre nagyobb lendülettel folyik. Nagyon sok olyan népi építmény van többé-kevésbé épségben, sok helyreállítva, amelyeknél az építőanyag zöme a fa. Népi építészetünk tájegységenként nagyon változó, sok színű, de nagyon sok féle hatás is érzékelhető. A közös és a lényegbeli meghatározó a környezetben található építőanyag és a szerény, egyszerű dekorálás. A zárt egységek, a távoleső irányzatoktól, áramlatoktól mentes helyek építészete a legérdekesebb. A távoleső helyekre a kor stílusa csak beszűrődött, a helyi körülmények érvényesültek erősebben. A helyi tényezők: földrajzi, geológiai, építési anyagok, időjárás, és a gazdálkodási lehetőségek és körülmények. A társadalmi berendezés, a szokások és a termelőtevékenység is alakították a falu arcát. A formálóerőt mégis a magyar ember testesíti meg, gondolkodásával, érzésvilágával, lelki adottságaival, fantáziájával, formaérzékével.

Országunk területén három tájegységet találunk, ahol jelenleg is épségben, helyreállítva, jelentős népi, fa építészeti emlékek találhatók: a Felső-Tisza vidék, a palócföld és az Őrség—Göcsej vidék.

A Felső-Tisza vidék népi építészetében a lakóépületek faragott, esztergályozott fa oszlopsoros tornácai a jellegzetesek. Példát adó, szép, a fa sudarlósságát is őrző díszes oszlop, a mellvéd (rédelyes) és a padlásoromzat díszes deszkázata, az oromzati és az eresz alatti szegélydíszítés, a gerendák csapolása és fűrészelt díszítése. A fa szépségét hangsúlyozó, az épületek körül kihasználható teret biztosító, ma is felhasználható szerkezet. Gyakori a fűz- és égersarjából *font kerítés*. A legnagyobb méretű faépítmények a haranglábak és a templomok. Szerkezetük, díszítéseik a székely harangtornyokra hasonlítanak. Igazán díszítésről nem is beszélhetünk, a szerkezeti együttes, a zsindelezés, a fiatornyok együtt adják az építmények szépségét. A faragásokkal

és fűrészelt csipkézéssel díszített galériák formai és esztétikai példák a ki-
látókhöz.

A palócföld térképén legszebb, településszerkezetében, stílusában és építé-
szeti arányaiban egységes, védett falu Hollókő. Itt az épületekben minden
a „helyén” van. A fadiszítéseket a tornácokon és a homlokzatokon egységes
mértékben variálták. Szerény, egyszerű díszek ezek, deszkakifűrészelés és sze-

Őrségi zsúpfedeleles

gélyminta. Az épületek helyreállításán dolgozó tervezőépítész (KOMJÁTHY A.) a lakóépületek méreteit összevetette *Le Corbusier* modulos mérőeszközével. (Az aranymetszés szabályain alapuló mértékrendszert az emberi test arányai-ból alakította ki *Le Corbusier* és építészeti egységgé tette.) Ezzel a mérték-rendszerrel egyezett az épületek felmérésénél szerzett méretsor. Főként ez az emberi méretekhez igazodó *arányosság adja a hollóközi szépséget*.

Az Őrségnek népi építészetéből a boronafalú, csapott homlokú, zsúpfedelees házak formáját, egyszerű díszítéseit emelem ki. Az anyag, szerkezet, forma és díszítés egysége szolgálja az épületek rendeltetését.

Az erdőpark berendezéseire az építészeti meríthető tapasztalatok:

- A népi építészeti példájából az anyag, szerkezet, forma és díszítés szigorú egységét, a célszerűséget, az egyszerűség esztétikáját kell megtanulni.
- Az építményekhez a célnak legjobban megfelelő, a környéken fellelhető anyagot kell felhasználni.
- A forma szépségét, egységét segítő és hangsúlyozó, szerény díszítéseket kell alkalmazni építményeinken.
- Az erdőpark tájképi adottságaihoz a környék vagy a hasonló tájadottságok között kialakult népi építészeti esztétikai-technikai, haladó hagyományait célszerű felhasználni.
- A berendezésekhez és építményekhez biztos támpontokat adnak *Le Corbusier* modulos mértékrendszerének számadatai: 226 cm = kinyújtott kezű ember mérete; 183 cm = egy átlagos ember magassága; 140, 113, 86, 70, 43 és 27 cm a főbb méretek.

Játszóterek

A gyermekek, az ifjúság egészséges nevelése az egész társadalom ügye. Nekünk erdészeknek az erdő, a fák megszerettetése és létünket biztosító, nagyon fontos szerepük ismertetése a feladatunk. Él a téves felfogás, miszerint az erdő vadon, ahol szabadon vadulni, tombolni kell. A meghitt kapcsolatot az erdővel, a természettel az emberben egy-kétéves kortól lehet és kell kialakítani. Jól megépített erdei játszótereken megismerik, megszeretik és szépségét is felismerik a gyerekek az erdőnek, az élő és a felhasznált fának. Két-hároméves kortól a gyermekeknek igen nagy és egyre növekvő a mozgásigénye. A mozgásra, futásra, kúszásra, mászásra okos irányítással kell módot adni. Két különböző építésű játszóteret jelölök meg. Kiindulok abból a tényből, hogy: ösztönösen szeretnek rombolni, tombolni, küzdeni valamiért, vagy valamivel, gyakran valakivel is a gyerekek. Az elmélyült építést, a rejtelmes vagy egyszerűbb szerkezetek szétszedését és összerakását is nagyon igénylik. Az egészséges az, ha mindkettőre van lehetőség, ha úgy egészítik ki egymást, hogy a „tombolást” kizsorigatja az építés, a szerkezetek összerakása. Sátrat építeni minden gyermek szeret. A sátrat vagy inkább kunyhót, ha zét is szedhetik és variálhatják, ezt a lehetőséget a gyerekek hamar felismerik és nagy örömmel ki is használják.

A játéknak nagyon fontos szerepe van a nevelésben. Tulajdonítsunk mi is fokozott gondot játszótereink építésére, ahol okosan játszva ismerhetik és szerethetik meg a gyermekek az erdőt és munkánkat. A gyerekeket elkísérő felnőttekre is hatással van az ötletes játszóter. „A játék a munka gyermeke.” Az értelmes játék a gyermekben felkelti és kifejleszti az értelmes tevékenység iránti igényt és készséget. Vegyük a gyerekek legkedvesebb játékát, az építőt. A dán LEGO-ig nagyon sok változat került forgalomba. Az a gyermek, aki sokat és nagy figyelemmel játszik építővel, nem biztos, hogy híres épí-

tésszé nő, de ha végül mégis építész lesz, azok a korai ismeretek érvényesülni fognak. A mai óvodások erdeinkben szerzett ismeretei, emlékei ugyanúgy befolyásolják, esetleg meghatározzák a későbbi kapcsolatukat az erdővel.

A játék a gyermek testi-lelki fejlődésének kibontogatója, a szunnyadó képességek felébredésének és megerősödésének biztosítója. A játék a művészet rokona is, és a gyermek szunnyadó képességét nem lehet elég korán elkezdni ébresztgetni.

A gyermek zenei nevelését születése előtt kilenc hónappal kell megkezdeni — tanította Kodály Zoltán. A képzőművészetre hogy lehet érvényes ez a gondolat? Lehet. Az egyik játszótér a természetes anyagok jobb megismerését célozza a kézügyesség és a fantázia fejlesztésével. Ez a játszótér a természetes anyagok jobb megismerését célozza a kézügyesség és a fantázia fejlesztésével. Ez a játszótér a szabadban rajzolásra, agyagozásra és természetes anyagokból, termésekből báb- és figurakészítésre szolgáló alkalmasságokból állna.

Berendezései:

- Az egyik, félkörben elhelyezett tönkülökék előtt 45°-os dőlésű rajztáblaszalok.
- A félkör közepén egy nagyobb, felnőtt részére készített rajzasztal.
- A másik félkörben agyagozásra, játékkészítésre, bábkészítésre alkalmas, vízszintes asztalok lennének.
- Egy nagyobb asztal közepén, szintén felnőtt méretű lenne ebből a fajtából is.
- Néhány kézművesszerszám és -készség is kell kiegészítésül ide, pl.: faragófa vagy -zsámoly, fazekaskorong, talán még gyékényszövő is.

Az anyagokból, termésekből legyen a helyszínen, de a látogatók is gyűjtögethetnek majd. Időnként szervezett foglalkozásokat szakelődó irányításával kell itt tartani. Így törzslátogatók toborozhatók, óvodák, iskolák is vissza-

visszatérhetnek. Szinte állandó felügyelet szükséges itt, de az is lehet, hogy csak a kezdeti időszakban.

A másik játszótéren a sátorépítésre, faépítmények készítésére legyen lehetőség. Itt minden szétszedhető és újra összerakható legyen. Őseink építési módjaival és az otthonépítés fejlődésének legjellemzőbb technikáival ismerkedhessenek meg a gyerekek. Például ágas fákból hogyan lehet sátrat, vesztőkből kerítést, pallókból hidat és gerendákból házat vagy házikót építeni. Ötleteket táblákra felfestett ábrák is adjanak, és itt is legyenek szervezett foglalkozások.

A pallók, gerendák rövid méretű és puha, könnyű fából készüljenek, impregnálva. Néhány facsapolási, kötési és illesztési példa megismerésére is legyen alkalom. A felügyelet itt is szükséges — bízom abban, hogy csak rövid ideig. Időnként az idekészített anyagokból legyen felépítve ez a „játékváros”. A karók, oszlopok, pallók és a gerendák egyszerű díszítésekkel legyenek jelölve.

Mokovecz Imre és Péterfi László irányításával a budapesti erdészet néhány fős csapatával elkészítettünk egy rendhagyó játszótéret a hűvösvölgyi Nagyréten. A minőségi szint emelésével a gyerekek jó értelmű igényességi szintjét és ügyességét kívántuk emelni. Az előzőekben leírt játszótérek is ezt a célt kívánják szolgálni, vagyis a gyerekek jobban ismerjék meg a környezetüket, világunkat eredendően alkotó anyagokat és a munkájuk ne legyen teher számukra.

634.0.232.13

ÚJ MINŐSÍTETT AKÁCFAJTÁK

Az Országos Mezőgazdasági Fajtaminősítő Tanács az 1979. évi, őszi ülésén újabb akácfajtákat minősített. Az Erdészeti Tudományos Intézet által nemesített új fajták jól egyesítik magukban az akácnesesítés legfőbb céljait: a mennyiségi fahozam mellett a *törzsmínőség* és az *iparifa-kihozatal* növelését, valamint a *méhészeti szempontokat*.

A fajták értékelését főként az ERTI Gödöllői Arborétumában, 1964—65-ben létesített, négyisméltéses, akác-fajtakísérlet eredményeire alapoztuk.

Az akác-fajtaválaszték a 'Nyírségi', a 'Zalai' és a 'Rózsaszín AC' akácok mellett a következő fajtákkal bővült.

Robinia pseudoacacia 'Appalachia' — 'Appalachia' akác

Minősítési fokozata: Forgalomra hozatalra előzetesen engedélyezett fajta (1979)
Keresztési Béla, Kopeczky Ferenc, Vlaszaty Ödön, Csányi Sándor és Primusz József által honosított, amerikai szelekció.

Törzse hengeres, egyenes, a koronán át végig követhető. Finom ágú, dús lombú koronájának hossza a famagasság 1/3-a, 1/4-e. Ágfeltisztulása jó, vastag ágat nem hoz. Kérge sima, alig repedezett. Tövisei aprók (5 mm). Leveli páratlanul szárnyaltak. A csúcslevélke gyakran szív alakú. A többi levélke ellipszis alakú, csúcsa kicsipett, szálkácska nélküli. A virágfürtök 15—20 cm hosszúak, virágai vakítóan fehérek.